

หัวข้อภาคนิพนธ์	บทบาทของพรรคการเมืองไทยต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด : ศึกษากรณีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2551 The Role of Thai Political Parties in Provincial Administration Organization's Election (PAO) : A case study the election in Sisaket, April 26, 2008
ชื่อผู้เขียน	กิติภูมิชัย วงศ์สนธิ Kitipumchai Wongsanit
แผนกวิชา/คณะ	สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์
ปีการศึกษา	2552

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง "บทบาทของพรรคการเมืองไทยต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด : ศึกษากรณีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ.2551" นี้ มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาในประเด็นเรื่อง บทบาทของพรรคการเมืองไทยในการคัดเลือกบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนในนามของพรรค หรือ บทบาทในการสร้างผู้นำทางการเมือง และปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับเลือกตั้ง โดยการเปรียบเทียบระหว่าง "ชื่อเสียงของพรรคการเมือง (party banner)" กับ "เครือข่ายฝักฝ่าย"

การศึกษครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้แหล่งข้อมูลจาก ข่าว วารสาร หนังสือพิมพ์ บทความ วิทยานิพนธ์ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) รวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย แล้วดำเนินการวิเคราะห์เชิงพรรณนาความ (descriptive analysis) สรุปผลประเด็นต่าง ๆ

ผลจากการศึกษาที่สำคัญพบว่า บทบาทพรรคการเมืองของไทยในการคัดเลือกบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนในนามของพรรค หรือบทบาทในการสร้างผู้นำทางการเมืองนับว่ามีน้อยมากต่อการเลือกตั้งนายก อบจ. ศรีสะเกษ เมื่อครั้งวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2551 เนื่องจากผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง รวมทั้งคู่แข่งที่ได้คะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นอันดับสอง ต่างก็ไม่ได้ลงสมัครและหาเสียงในนามของพรรคการเมืองใด โดยที่พรรคการเมืองไม่ได้มีส่วนในการคัดเลือกตัวบุคคลเพื่อลงสมัครในนามพรรคตั้งแต่ต้น ดังนั้นแรงสนับสนุนช่วยเหลือในการหาเสียงจึงมาจาก ส.ส. ของพรรคที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร และไม่เกี่ยวกับพรรคการเมือง

จากการที่ทั้งคู่แข่งก็ไม่ได้ลงสมัครและหาเสียงในนามของพรรคการเมืองใด จึงชี้ให้เห็นว่าไม่มีการฟิงฟิง “ชื่อเสียงของพรรค (party banner)” และตัวผู้นำพรรคการเมือง เพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง เนื่องจากแรงสนับสนุนช่วยเหลือมาจาก ส.ส. และอดีต ส.ส. ที่ต่างก็สนับสนุนและส่งตัวผู้สมัครของกลุ่มลงสมัครรับเลือกตั้งนายก อบจ. กันเองจนทำให้บทบาทของ ส.ส. ในครั้งนี้ดูเด่นและเหนือกว่าตัวพรรคหรือผู้นำพรรคการเมือง นอกจากนี้การที่ ส.ส. ต่างพรรคกันแต่กลับมาสับสนุนและส่งตัวผู้สมัครคนเดียวกัน ทำให้ผู้สมัครไม่สามารถนโยบายพรรคหรือผลงานของพรรค ตลอดจนการชูภาพลักษณ์ด้านคะแนนนิยมของพรรคมาต่อสู้กันได้ จึงทำให้ไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบในแง่ของบทบาทพรรคการเมือง และ “ชื่อเสียงของพรรคการเมือง (party banner)”

ดังนั้น ในการต่อสู้กันในการหาเสียงจึงต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัว ตลอดจนเครือข่ายความร่วมมือต่างๆ จากพันธมิตรทางการเมือง ซึ่งในที่นี้ก็คือ “เครือข่ายฝักฝ่าย” ส่วนตัวของผู้สมัครที่จะทำหน้าที่ในการสร้างโยงใยเป็นสายสัมพันธ์ระหว่างห้วคะแนนในระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น อบต. เทศบาล อบจ. ตลอดจนบรรดากำนัน ผู้ใหญ่บ้านและเครือข่ายชุมชนต่างๆ เพื่อให้เกิดการประสานใจกันอย่างเหนียวแน่น จนเป็นรากฐานของการดำเนินงานทางการเมืองที่ถาวรต่อไป และนำมาซึ่งชัยชนะในการเลือกตั้งในท้ายที่สุด โดย “เครือข่ายฝักฝ่าย” ส่วนตัวของผู้สมัครได้กลายเป็นกลไกและเงื่อนไขสำคัญต่อการแพ้หรือชนะการเลือกตั้งนายก อบจ. ศรีสะเกษ ในครั้งนี้

เป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จาก “เครือข่ายผักฝ้าย” ส่วนตัวของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นนายก อบจ. นั้น เป็นกลไกความร่วมมือของบุคคลซึ่งเป็นเครือข่ายส่วนตัวที่มีสายสัมพันธ์มายาวนาน และทำงานกันมาโดยต่อเนื่อง และติดตามให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการหาเสียงมาโดยตลอด ระหว่างนักการเมืองระดับชาติในพื้นที่กับผู้สมัครรับเลือกตั้งนายก อบจ. มีการหล่อเลี้ยงโยงใยสายสัมพันธ์ด้วยการอุปถัมภ์ค้ำจุนหัวคะแนนและชาวบ้านที่เป็นฐานคะแนนเสียงในเขตเลือกตั้ง รวมทั้งต่างช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันมาอย่างเหนียวแน่นยาวนาน ประกอบกับการเป็นคนในพื้นที่โดยกำเนิดที่ได้รับการเลือกตั้งมาโดยตลอด และมีประสบการณ์ในการเมืองท้องถิ่นมากกว่า จึงทำให้ “เครือข่ายผักฝ้าย” ส่วนตัวมีความแข็งแกร่งกว่า มีศักยภาพมากกว่า มีขนาดโยงใยของเครือข่ายที่ใหญ่กว่าและซับซ้อนกว่า ตลอดจนมีความผูกพันกับฐานคะแนนเสียงในพื้นที่มากกว่า ส่วนคู่แข่งที่มีคะแนนเป็นอันดับสองที่แม้ว่าจะมีความได้เปรียบในด้านทุนทรัพย์ แต่ด้วยความด้อยประสบการณ์ในแวดวงการเมืองท้องถิ่น ประกอบกับไม่ได้เป็นคนพื้นที่โดยกำเนิด จึงทำให้ “เครือข่ายผักฝ้าย” ขาดความแข็งแกร่ง รวมทั้งขาดความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จนส่งผลให้ได้รับความพ่ายแพ้ในการเลือกตั้ง

สรุปได้ว่า การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในวันที่ 26 เมษายน พ.ศ.2551 เป็นเครื่องพิสูจน์ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของ “เครือข่ายผักฝ้าย” ของนักการเมืองท้องถิ่นอย่างผู้สมัครรับเลือกตั้งนายก อบจ. เนื่องจากภายใต้บริบทรัฐบาลผสม ผู้สมัครจึงไม่อาจใช้หรือพึ่งพิงชื่อเสียงของพรรค (party banner) และตัวผู้นำพรรคการเมือง เพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งได้เหมือนเช่นในอดีต โดยมี “เครือข่ายผักฝ้าย” ส่วนตัวของผู้สมัครฯ ที่แข็งแกร่ง และมีประสิทธิภาพมากกว่าเป็นปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลและบทบาทเหนือกว่าบทบาทพรรคการเมือง กับ “ชื่อเสียงของพรรคการเมือง (party banner)” และส่งผลให้ผู้สมัครฯ ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งนายก อบจ.ศรีสะเกษ ในครั้งนี้ โดยมีปัจจัยที่ส่งผลให้ “เครือข่ายผักฝ้าย” ทำงานได้ผลมากกว่าพรรคการเมือง อยู่ 5 ประการใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ความต่อเนื่อง/เสมอต้นเสมอปลาย
2. ความสัมพันธ์ส่วนตัว/ผูกพันใกล้ชิด
3. ความรวดเร็วในการตอบสนอง/พึ่งพิงได้ง่ายและสะดวก
4. ขนาดของเครือข่าย/การครอบคลุมพื้นที่
5. ความยืดหยุ่น/มีอิสระ/มีความคล่องตัว